

MACIEJ ZYCHOWICZ

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

WYKORZYSTANIE NOWYCH MEDIÓW W KONTEKŚCIE POPRAWY JAKOŚCI ŻYCIA POLSKICH SENIORÓW

WPROWADZENIE

Funkcjonujących wspólnie seniorów zdecydowanie możemy nazwać pokoleniem przełomu. Są to osoby, które Marc Prensky określił jako grupę *digital imigrants*; z jednej strony socjalizujące i wychowujące się w rzeczywistości, w której komputery oraz powszechny dostęp do Internetu nie były oczywistością, z drugiej zaś – są zmuszone do funkcjonowania w zglobalizowanym świecie, który w coraz większym stopniu oparty jest na usługach świadczonych za pomocą Sieci. Można pokusić się o stwierdzenie, że świat staje się uzależniony od komputerów. Digitalizacji ulegają kolejne sfery życia codziennego, działając równolegle bądź też zastępując utrwalone od wieków wzorce postępowania. Fakt ten stawia przed wspomnianą grupą seniorów niełatwe zadanie dostosowania się do panującego porządku, mobilizuje do zdobywania nowej wiedzy, kształtowania umiejętności oraz ich praktycznego wykorzystywania, co przez entuzjastów idei uczenia się przez całe życie będzie postrzegane jednoznacznie pozytywnie. Ważnym pytaniem jest jednak to, czy seniorzy postrzegają opisaną sytuację jako szansę, czy też zagrożenie dla funkcjonowania społecznego? Sfera internetowa może stanowić atrakcyjną przestrzeń do rozwijania określonych kompetencji, jednak równie łatwo spowodować ekskluzję społeczną, wskutek braku umiejętności korzystania z tej sfery. W niniejszym tekście postaram się ukazać zalety obecności seniorów w Sieci oraz związane z tym poczucie poprawy szeroko pojętej jakości funkcjonowania, której wysoki poziom powinien towarzyszyć schyłkowej fazie życia.

JAKOŚĆ ŻYCIA

Pojęcie jakości życia jest złożone; obejmując swoim zasięgiem szereg dyscyplin naukowych może być definiowane w różnorodny sposób, w każdym jednak ciężar położony zostanie na inny aspekt¹. Nauki ekonomiczne, które jako pierwsze podjęły w swych rozważaniach omawianą tematykę, odnoszą poziom jakości wprost od sytuacji ekonomicznej (materialnej) jednostki i jej możliwości nabywania oraz konsumowania dóbr oraz usług. W sensie fizycznym, biologicznym, medycznym istotny będzie stopień degradacji organizmu, przebyte oraz posiadane choroby, uszkodzenia ciała i jego dysfunkcje, utrudniające lub uniemożliwiające pełne angażowanie się w życie społeczne oraz podejmowanie aktywności fizycznych, czy też nawet zwyczajnych prac i zadań związanych z codziennym funkcjonowaniem. Co ciekawe, subiektywnie postrzegany stan zdrowia, nawet, jeżeli jest odmienny od stanu faktycznego, przyczynia się do zmiany odczuwanej jakości życia². W sensie społecznym z kolei nacisk położony zostanie na budowanie kapitału społecznego, realizowania się w obrębie ukonstytuowanych grup czy środowisk poprzez pełnienie ról społecznych, przypisanych do określonego wieku.

W zależności od tego, czy mamy do czynienia z dziecięcą, młodzieżową, dorosłą czy starszą³ grupą osób, czynniki warunkujące poczucie jakości życia nie będą równoważne, a ich znaczenie dla jednostki – odmiennie. I tak M. Halicka, wśród czynników o największej sile oddziaływania na seniorów, wymienia: zdrowie, sprawność funkcjonalną, sytuację rodzinną, sytuację ekonomiczną, aktywność i kontakty społeczne⁴. Z kolei A. Lada dodaje, iż „seniorzy jakość swojego życia definiują i oceniają przez pryzmat zaspokajania potrzeb, wśród których główną rolę odgrywają: zdrowie, kontakty z rodziną, aktywny udział w życiu społecznym, szanse na rozwój czy możliwość realizowania własnych planów i zamierzeń”⁵. Wyraźnie zauważyć można zatem, iż osoby starsze cenią poczucie niezależności, możliwość samostanowienia, ale także chcą pozostawać pełnoprawnymi członkami społeczności, angażować się w jej funkcjonowanie. Takie podejście koresponduje z opisaną przez J. Modrzewskiego kategorią uczestnictwa retrogresywnego, a zatem „takiego, które zachowuje niektóre znamiona charakte-

¹ A. Lada, *Jakość życia seniorów*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin” 2018, vol. 31, s. 332.

² M. Burzyńska, M. Pikala, K. Kondak, *Jakość życia osób starszych korzystających z pomocy instytucjonalnej*, „Folia Oeconomica Acta Universitas Lodzensis” 2017, nr 3(329), s. 140.

³ J. Modrzewski, *Pedagogika społeczna wobec bierności, bezczynności i bezradności w doświadczeniu indywidualnym i społecznym*, „Pedagogika Społeczna” 2015, nr 2 (56), s. 10–11.

⁴ D. Kozieł, E. Trafiałek, *Kształcenie na Uniwersytetach Trzeciego Wieku a jakość życia seniorów*, „Gerontologia Polska” 2007, t. 15, nr 3, s. 104 [za] Halicka M., *Satysfakcja życiowa ludzi starych*, Akademia Medyczna w Białymstoku, Białystok 2004, s. 34–40.

⁵ A. Lada, dz. cyt., s. 336.

rystyczne dla osób dorosłych, biorących udział w procesach reprodukcyjnych we wszystkich ich aspektach czy wymiarach, a równocześnie uwalnia je od kompletnego w nich zaangażowania z kontynuacją dotychczas posiadanego i społecznie akceptowanego statusu”⁶.

ZMIANY PEŁNIONYCH RÓL ŻYCIOWYCH W WIEKU SENIORALNYM

Przekroczenie bariery wieku senioralnego nosi znamię szeroko zakrojonej zmiany życiowej o ogromnym znaczeniu. Faktem jest, iż w tym właśnie okresie wiele do tej pory pełnionych ról społecznych ulega przekształceniu. Wraz z przejściem na emeryturę, co jest związane z instytucjonalnym uznaniem starości jednostki, rola reproduktora finansowego ulega marginalizacji (przynajmniej w teorii). Praktyka pokazuje, iż finansowa pomoc rodzinna ma najczęściej kierunek kaskadowy, a zatem to pokolenia starsze wspierają materialnie młodsze⁷. Brak lub utrudnienie pełnego uczestnictwa w kulturze, a tym samym spadek częstotliwości spotkań na gruncie towarzyskim powodują z jednej strony brak dostatecznych środków materialnych, z drugiej postępująca na tym etapie życia degradacja organizmu, której efektem są dolegliwości związane z uszkodzeniem narządów ruchu, słuchu czy wzroku, skutecznie ograniczające oraz utrudniające uczestnictwo społeczne, co w efekcie jest powodem znacznego obniżenia komfortu życia.

Rola rodzica, a tym samym reproduktora biologicznego zostaje zastąpiona zaangażowaniem w wychowanie wnucząt, koncentracją na rodzinie. Zadania stawiane przed seniorami to m.in. scalanie rodziny, stanowienie źródła mądrości życiowej, ukazywanie sensu opierania swojego życia na istotnych wartościach, pomaganie w odkryciu sensu życia i formowaniu tożsamości, ukazywanie ciągłości rodziny, powiązanie między jej przeszłością a terażniejszością, stanowienie źródła poczucia zakorzenienia i ciągłości pokoleniowej, dbanie o pielęgnowanie rodzinnych tradycji i o całościowy charakter rodziny, pomoc rodzicom w wychowaniu dzieci i opiece nad nimi, udzielanie wsparcia instrumentalnego i rzeczowego, bycie źródłem wsparcia, bliskości i bezwarunkowej akceptacji dla wnuków, negocjatorami w sporach z rodzicami, pomoc dzieciom w zrozumieniu zachowań rodziców⁸. Najstarsze pokolenie ma zatem być swoistym łącznikiem pokoleń, skarbnicą wiedzy dotyczącą tradycji przekazywanych z pokolenia na pokolenie.

⁶ J. Modrzewski, *Socjalizacja i uczestnictwo społeczne*, Poznań 2004.

⁷ E. Bojanowska, *Ludzie starsi w rodzinie i społeczeństwie [w:] O sytuacji ludzi starszych*, t. 3, red. J. Hryniewicz, Warszawa 2012, s. 23.

⁸ A. Lada, *Jakość życia seniorów*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin” 2018, vol. 31, s. 148 [za:] A. Chabior, A. Fabiś, J.K. Wawrzyniak, *Ludzka starość. Wybrane zagadnienia gerontologii społecznej*, Impuls, Kraków, 2017.

Również role społeczne ulegają zmianom w okresie przejścia do stanu senioralnego. Osoby starsze przestają pełnić funkcję głowy rodziny, jednostki decyzyjnej. Z uwagi na postępujące problemy zdrowotne niejednokrotnie są zmuszone do korzystania z pomocy rodziny lub kręgu towarzyskiego. Ta utrata władzy na wielu płaszczyznach oraz wynikająca z niej potrzeba podporządkowania się wzbudza poczucie niezgody na powstający w jej efekcie układ społeczny oraz rodzinny.

Procesu przejścia nie ułatwiają także stereotypy dotyczące okresu senioralnego, a przedstawiające go jako okres stagnacji, powolnego oczekiwania na kres funkcjonowania; ukazujące starość samotną, bierną, apatyczną, powolną, niedołączną i zrzedliwą. Sposób działania u schyłku życia jest jednak uwarunkowany zdobytymi we wcześniejszych okresach zasobami, takimi jak status społeczny i ekonomiczny, pełnione role społeczne, czy rozbudowana sieć relacji społecznych. Dzięki nim starość może być różna. Seniorzy odczuwają potrzebę zaangażowania się w szeroko pojętą działalność społeczną, jednak rzadko otrzymują możliwość sprawdzenia siebie w roli osoby niezbędnej⁹.

SENIOR W POLSCE – CHARAKTERYSTYKA

Faktem jest, że społeczeństwo się starzeje. Nie tylko w skali naszego kraju, w którym, według Głównego Urzędu Statystycznego, W 2017 roku grupa wiekowa 65 lat i więcej stanowiła 17% populacji¹⁰, a do roku 2050 udział omawianej ma wzrosnąć do 31,5%¹¹, ale także w skali europejskiej, gdzie prognozy przewidują, że w pierwszej połowie XXI wieku liczba seniorów zwiększy się dwukrotnie, a ich liczba w skali ludności wyniesie 28%¹².

Zmiana charakterystyki nowoczesnej rodziny z wielopokoleniowej, wielodzietnej na zatowimowaną może, w połączeniu z niską dzietnością, wzrostem liczby rozwodów oraz wyjazdami zarobkowymi za granicę, zwiększać poczucie osamotnienia wśród seniorów¹³. Kolejnym wyzwaniem dla polityki społecznej będzie wrastająca liczba jednoosobowych gospodarstw domowych, które tworzyć

⁹ A. Molesztak, *Warunki sprzyjające budowaniu wysokiej jakości życia seniorów*, „Edukacja Etyczna” 2015, nr 9, s. 38–39.

¹⁰ *Rocznik Demograficzny*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018 https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/3/12/1/rocznik_demograficzny_2018.pdf [dostęp 12.01.2019].

¹¹ *Prognoza ludności rezydującej dla Polski na lata 2014–2050* https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5469/8/1/1/prognoza_rezydentow_analiza_vgm.pdf [dostęp 12.01.2019].

¹² A. Kaniewska-Sęba, *Polscy seniorzy – wyzwanie dla marketingu w XXI wieku*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2016, 4 (16), s. 148.

¹³ E. Bojanowska, *Ludzie starsi w rodzinie i społeczeństwie*, dz. cyt., s. 28.

będą osoby w wieku 65+. Według szacunków, do 2030 roku mają one stanowić ponad połowę wszystkich jednoosobowych gospodarstw domowych w Polsce. Jednocześnie, samodzielnie takie gospodarstwo będzie prowadziło 17% osób w wieku 80+¹⁴.

Starość w Polsce jest również sfeminizowana¹⁵ – według Rocznika Demograficznego w wieku 65 lat i więcej kobiety stanowią większość populacji¹⁶. Fakt ten znajduje odzwierciedlenie chociażby w ofercie kursów, zajęć na Uniwersytecie Trzeciego Wieku, aktywności kierowanych do omawianej grupy.

Według raportu „Jakość życia” osób starszych w Polsce w 2015 roku z komputera korzystało 25% użytkowników w wieku 65 i więcej lat, „Diagnoza Społeczna” wskazuje na grupę 17.9%; dla porównania odsetek ten w grupie 16+ wyniósł 72%. Jest to grupa niewielka, należy jednak pamiętać, że kontekście dekady dynamika wzrostu liczby seniorów-internautów jest wysoka (w 2005 roku liczba internautów w wieku 65 i więcej wynosiła 2,8%)¹⁷. Respondenci w Sieci chętnie wyszukują informacje (16%), ale także korzystają z bankowości internetowej (9%), dokonują zakupów on-line oraz załatwiają sprawy urzędowe (po 6% wskazań)¹⁸. Wyniki te kreują obraz seniora, który, jeżeli korzysta z komputera oraz internetu, wykorzystuje zaawansowane narzędzia, co nie pozwala na określanie go mianem wykluczonego cyfrowo.

POZYTYWNE ASPEKTY NOWYCH MEDIÓW

Internet, co zaznaczono we wstępie, jest narzędziem, które ułatwia funkcjonowanie, upraszczając oraz wirtualizując coraz większą ilość aspektów życia codziennego. Dla pokolenia *digital natives* jest nieodłącznym elementem otaczającego świata. Jest to przestrzeń nazywana wirtualną, jednak zachodzą w niej rzeczywiste procesy społeczne. W swoim początkowym stadium Sieć przypominała jednak media tradycyjne, z ich bierną formą odbioru treści. Dopiero spopularyzowanie tzw. WEB 2.0, postulującego – dzięki udostępnionym narzędziom – zmianę każdego odbiorcy w potencjalnego twórcę treści, spowodowało rewolucję w postrzeganiu oraz korzystaniu z tego medium. Rozwój technologii, którego efektem było pojawienie się prawdziwie osobistych kom-

¹⁴ Tamże, s. 28–29.

¹⁵ M. Halicka, E. Kramkowska, *Uczestnictwo ludzi starych w życiu społecznym*, dz. cyt., s. 36.

¹⁶ Rocznik Demograficzny, dz. cyt.

¹⁷ J. Czapiński, T. Panek, *Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, Warszawa 2015, s. 383.

¹⁸ *Jakość życia osób starszych w Polsce na podstawie wyników badania spójności społecznej 2015*, oprac. Główny Urząd Statystyczny Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, Urząd Statystyczny w Łodzi <http://www.stat.gov.pl> [dostęp 12.01.2019].

puterów – smartfonów i ich dostępność przez 24 godziny 7 dni w tygodniu do słownie „na wyciągnięcie ręki” pozwoliło użytkownikom całkowicie zanurzyć się w świecie wirtualnym.

Internet jako medium konwergentne wykorzystuje niejako sposoby przekazu treści mediów tradycyjnych i udostępnia je w nowej, udoskonalonej formie. Zapewnia nieporównywalnie więcej sposobów komunikacji. Zastanawiać może zatem fakt braku szerokiego wykorzystania tego narzędzia w grupie wiekowej 65+. Kwestia ta niepokoi badaczy, np. J. van Dijka, który wskazał cztery możliwe przyczyny tego zjawiska. Pierwsza to świadomość braku umiejętności cyfrowych (*digital skills*), co może powodować negatywne nastawienie do sprzętu komputerowego *per se*. Druga to brak materialnego dostępu (*material access*), a zatem możliwości skorzystania z komputera. Jednak współcześnie zarówno ceny urządzeń, jak i ich dostępność praktycznie eliminują ten problem. Trzecia to brak umiejętności (*skill access*), co wiąże się z brakiem odpowiednich szkoleń lub wysokim poziomem skomplikowania urządzenia, zniechęcając tym samym do podjęcia próby jego opanowania. Ostatnią przyczyną jest brak możliwości użytkownika sprzętu (*usage access*), co odnosi się do poziomu zaawansowania w obsłudze zróżnicowanych aplikacji oraz specjalistycznych narzędzi, a także poziomu samej wiedzy z nimi związanej¹⁹.

Posiadając odpowiednie umiejętności, seniorzy mogą wykorzystywać szereg narzędzi udostępnianych w Internecie w celu realizacji idei aktywnego społecznego życia. Jak już zostało wspomniane, kontakt z rodziną stanowi jeden z warunków uznania jakości życia za wysoką. Komunikatory tekstowe (Messenger, WhatsApp) lub video (Skype, Face Time) umożliwiają bezpłatne kontaktowanie się, co zwłaszcza w przypadku pobytu rodziny lub jednego z jej członków za granicą jest dużym ułatwieniem. Komunikatory pozwalają także utrzymywać relacje z kręgiem towarzyskim, dzięki czemu, jak pisze A. Molesztak „sieć społeczna jest rozbudowywana poprzez uczestnictwo w nowych formach aktywności. Z jednej strony krąg znajomych ulega zmniejszeniu na skutek śmierci poszczególnych osób, ale z drugiej może być rozbudowywany poprzez wejście do innych grup, np. wsparcia”²⁰.

Osoby starsze mają możliwość uczestnictwa społecznego dzięki portalom społecznościowym. Wśród polskich użytkowników Facebooka osoby w wieku 65+ stanowią 4%²¹, jednak są użytkownikami zaangażowanymi w dyskusje oraz

¹⁹ T. Drabowicz, *Nierówności cyfrowe a starość. Przypadek Polski na tle innych krajów Unii Europejskiej*, Zakład Demografii UŁ, s. 326–327.

²⁰ A. Molesztak, *Warunki sprzyjające budowaniu wysokiej jakości życia seniorów*, „Edukacja Etyczna” 2015, nr 9, s. 36.

²¹ *Digital in 2017 Global Overview*, oprac. We Are Social i Hootsuite, www.wearesocial.com [dostęp 12.01.2019].

chętnie dzielącymi się informacjami. Podobne zaangażowanie można zaobserwować na forach oraz grupach dyskusyjnych, gdzie seniorzy często są aktywnymi użytkownikami. I. Kopaniszyn trafnie zauważa, że: „udział w grupach dyskusyjnych czy forach internetowych stanowi odpowiednik grupy wsparcia, pomagającej zredukować stres, zwalczyć depresję czy poradzić sobie z kryzysami psychologicznymi związanymi z wkraczaniem w kolejną fazę cyklu życia i starości”²². Również publikowanie na blogach może mieć charakter terapeutyczny, pozwala na dzielenie się swoimi przemyśleniami, uwagami, obserwacjami dotyczącymi określonej tematyki.

Platformy udostępniające materiały wideo mogą stanowić dla osób starszych ekwiwalent uczestnictwa w kulturze, zwłaszcza dla tych, których funkcjonowanie, z przyczyn zdrowotnych lub materialnych, jest niemożliwe lub znacznie utrudnione (wady wzroku, słuchu, narządu ruchu). Jakość życia w okresie senioralnym pozwalają też podnieść portale oraz aplikacje randkowe, na których samotne osoby mogą odnaleźć partnera lub towarzysza życia. Wbrew stereotypom oraz społecznemu postrzeganiu starości, popęd seksualny nie zanika wraz z ukończeniem 65 roku życia. Wymienione portale pozwalają zatem również na podniesienie jakości życia w sferze seksualnej.

PODSUMOWANIE

We współczesnym, zglobalizowanym i zdigitalizowanym świecie umiejętność obsługi komputera staje się niezbędną (a nie tylko przydatną) umiejętnością funkcjonowania w społeczeństwie. Dynamika przemian obecności polskich seniorów w Internecie wyraźnie pokazuje, że grupa ta zaczyna być tego świadoma. Jednocześnie prowadzone na szeroką skalę kursy obsługi komputerów, organizowane przez Uniwersytety Trzeciego Wieku, placówki biblioteczne czy trzeci sektor są z jednej strony odpowiedzią na zapotrzebowanie współczesnej osoby starszej, która chce być pełnoprawnym członkiem społeczeństwa oraz wykorzystywać pozostały czas życia na realizację celów (często niewpisujących się w stereotyp emeryta), z drugiej – opisywana oferta dociera do, z różnych względów, cyfrowo wykluczonych, którym uwarunkowania społeczne nie pozwalają na zdobycie nawet podstawowej wiedzy z zakresu obsługi komputera. Przekształcenie wykluczonych medialnie w zanurzonych w sieci *digital imigrants* niesie za sobą szereg pozytywnych oddziaływań, na czele z inkluzją społeczną tej, przez wiele lat marginalizowanej, grupy społecznej. Jak podkreśla I. Kopaniszyn „najważniejszymi

²² I. Kopaniszyn, *Rola Internetu w rozpowszechnianiu informacji zdrowotnych wśród starszych osób. Analiza zawartości serwisu www.senior.pl*, „Gerontologia Polska” 2007, t. 15, nr 1–2, s. 19.

aspektami uczestnictwa seniorów w społeczności internetowej są przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i samotności. Internet zmusza do aktywności. Dzięki temu, że jest medium interaktywnym, daje poczucie sprawstwa i uczestnictwa. Umożliwia kontakt z realnymi osobami, mimo że w wirtualnym świecie”²³.

BIBLIOGRAFIA

- Bojanowska E., *Ludzie starsi w rodzinie i społeczeństwie*, [w:] *O sytuacji ludzi starszych*, t. 3, red. J. Hrynkiewicz, Rządowa Rada Ludnościowa: Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2012, s.23.
- Burzyńska M., Pikala M., Kondak K., *Jakość życia osób starszych korzystających z pomocy instytucjonalnej*, „Folia Oeconomica Acta Universitas Lodzensis” 2017, 3(329), s. 140.
- Czapiński J., Panek T., *Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, www.diagnoza.com [dostęp 12.01.2019], s. 383.
- Digital in 2017 Global Overview*, oprac. We Are Social i Hootsuite, www.wearesocial.com [dostęp 12.01.2019].
- Drabowicz T., *Nierówności cyfrowe a starość. Przypadek Polski na tle innych krajów Unii Europejskiej*, [w:] *Starość i starzenie się jako doświadczenie jednostek i zbiorowości ludzkich*, red. J. T. Kowaleski, P. Szukalski, Zakład Demografii UŁ, Łódź 2006, s. 325–331.
- Halicka M., Kramkowska E., *Uczestnictwo ludzi starych w życiu społecznym*, [w:] *O sytuacji ludzi starszych*, t. 3, red. J. Hrynkiewicz, Rządowa Rada Ludnościowa, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2012, s.36.
- Jakość życia osób starszych w Polsce na podstawie wyników badania spójności społecznej 2015*, oprac. Główny Urząd Statystyczny Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, Urząd Statystyczny w Łodzi <http://www.stat.gov.pl> [dostęp 12.01.2019].
- Kaniewska-Sęba A., *Polscy seniorzy – wyzwanie dla marketingu w XXI wieku*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2016, nr 4, s. 148.
- Kopaniszyn I., *Rola Internetu w rozpowszechnianiu informacji zdrowotnych wśród starszych osób. Analiza zawartości serwisu www.senior.pl*, „Gerontologia Polska” 2007, t. 15, nr 1–2, s. 19.
- Kozieł D., Trafiałek E., *Kształcenie na Uniwersytetach Trzeciego Wieku a jakość życia seniorów*, „Gerontologia Polska” 2007, t. 15, nr 3, s. 104.
- Lada A., *Jakość życia seniorów*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin” 2018, t. XXXI, s. 332.
- Modrzewski J., *Pedagogika społecznawobec bierności, bezczynności i bezradności wdoświadczeniu indywidualnym i społecznym*, „Pedagogika Społeczna” 2015, nr 2 (56), s. 10–11.
- Modrzewski J., *Socjalizacja i uczestnictwo społeczne*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2004.
- Molesztak A., *Warunki sprzyjające budowaniu wysokiej jakości życia seniorów*, „Edukacja Etyczna” 2015, nr 9, s. 38–39.
- Premsky M., *Digital Natives, Digital Immigrants*, „On the Horizon” 2001, vol. 9, nr 5, s. 1–2.
- Prognoza ludności rezydującej dla Polski na lata 2014–2050* https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5469/8/1/1/prognoza_rezydentow_analiza_vgm.pdf [dostęp 12.01.2019].
- Rocznik Demograficzny*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018 https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/3/12/1/rocznik_demograficzny_2018.pdf [dostęp 12.01.2019].

²³ Tamże.

Author: Maciej Zychowicz

Title: „New media” usage in the context of improving the quality of life of elderly from Poland

Keywords: new media, internet, elderly, life quality

Discipline: Pedagogics

Language: Polish

Document type: Article

Summary

Subject of the report is media exclusion of elderly people in Poland, especially in area of Internet-connected activities as well as changes in social interaction model which are connected with development of the Internet. Nowadays we face with Internet revolution with whom technological progress and web tools development allowed to partly virtualize interpersonal contacts and change the way people interact with others. Even in area of everyday life the Internet revolution allowed to modify our behaviors which were immutable from ages. The aim of this report is to assess the level of inclusion of the elderly people from Poland into area of virtual contacts and other activities as well as presenting their methods to use different media.